

Voimaannuttava ohjausvuorovaikutus

Ohjausosaamista yhteistyössä -hankkeen seminaari 1.11.2022

Sanni Tiitinen

YTT, vanhempi tutkija

Kuntoutusinstituutti, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

1. Mitä on vuorovaikutus?
2. Mitä on voimaantumisen?
3. Mitä voisi olla voimaannuttava ohjausvuorovaikutus?

Mitä on vuorovaikutus?

Vuorovaikutus on sosiaalista toimintaa, joka noudattaa yksilöiden ominaisuuksista riippumattomia säännönmukaisuuksia.

Kirjallisuutta:

- Heritage (1984) Garfinkel and Ethnomethodology. Polity Press.
- Sidnell & Stivers (toim.) (2013) The handbook of conversation analysis. Wiley-Blackwell.
- Stevanovic & Lindholm (toim.) (2016) Keskustelunanalyysi. Kuinka tutkia sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta. Vastapaino.

Mitä on voimaantumisen?

Voimaantuminen on prosessi, jossa kehittyvät ihmisen toimintamahdollisuudet, eli vapaus ja aidot mahdollisuudet saavuttaa jotakin arvostamaansa.

Kirjallisuutta:

- Drydyk (2013) Empowerment, agency, and power. *Journal of Global Ethics* 9(3), 249-262.
- Robertson (2015) Towards a capability approach to careers: Applying Amartya Sen's thinking to career guidance and development. *International Journal for Educational and Vocational Guidance* 15(1), 75-88.
- Sen (2005) Human rights and capabilities. *Journal of Human Development* 6(2), 151–166.
- Ziegler ym. (2015) Towards a Capabilities Perspective on Vulnerable Young People in Europe: An Introduction. Teoksessa: Otto (toim.) *Facing trajectories from school to work. Towards a capability-friendly youth policy in Europe*. Springer.

Voimaantumminen sisältää kolme ulottuvuutta:

- 1) toimijuus,
- 2) hyvinvointi ja
- 3) valta.

Kirjallisuutta:

Drydyk (2013) Empowerment, agency, and power. Journal of Global Ethics 9(3), 249-262.

Mitä on (tai voisi olla)
voimaannuttava ohjausvuorovaikutus?

Ehdotus:

Voimaannuttava ohjausvuorovaikutus on sosiaalista toimintaa, jossa ohjaaja kohtelee ohjattavaa

- 1) merkityksellisiä asioita tekevänä / tietävänä / osaavana JA
- 2) hyväksyttynä JA
- 3) toiminnallaan muihin vaikuttavana.

Kirjallisuutta:

Tiitinen & Logren: Voimaantumisen mahdollisuuksien rakentuminen vuorovaikutuksessa välityömarkkinoiden työvalmennuksessa. Tulossa Sosiologia-lehdessä 4/2022.

Toimijuus

Ohjattavaa kohdellaan merkityksellisiä asioita tekevänä, tietävänä, osaavana.

Mahdollisia vuorovaikutuskäytäntöjä esimerkiksi:

- Neuvot ajoitetaan ja rakennetaan siten, että ne pohjautuvat ohjattavan kertomaan.
- Neuvot mallintavat ohjattavan mahdollisia sanomisia siten, että ohjattava on puhujana.
- Ohjeet esitetään ehdotuksina ja siten, että kuvataan selkeästi toiminnan tarkoitus ja merkitys.

Kirjallisuutta:

1. Vehviläinen (2003) Avoiding providing solutions: orienting to the ideal of students' self-directedness in counselling interaction. *Discourse Studies* 5(3), 389-414.
2. Emmison, Butler & Danby (2011) Script proposals: A device for empowering clients in counselling. *Discourse Studies* 13(1), 3-26.
3. Antaki & Crompton (2015) Conversational practices promoting a discourse of agency for adults with intellectual disabilities. *Discourse & Society* 26(6), 645-661.

Hyvinvointi

Ohjattavaa kohdellaan hyväksyttynä.

Mahdollisia vuorovaikutuskäytäntöjä esimerkiksi:

- Kysymykset muotoillaan uudelleen tai pohjustetaan, jos niihin on hankala vastata.
- Kysymykset muotoillaan siten, että ne ottavat huomioon aiemmin kerrotut ongelmat.
- Nimetään ohjattavan ristiriitaiset tuntemukset normaaleiksi.
- Ryhmäohjauksessa luodaan tilaa tuoda esiin samankaltaisia (haastavia) kokemuksia.

Kirjallisuutta:

1. Ekström, Bruhn & Thunman (2019) A caring interview: Polar questions, epistemic stance and care in examinations of eligibility for social benefits. *Discourse Studies* 21(4), 375-397.
2. Svinhufvud, Voutilainen & Weiste (2017) Normalizing in student counseling: Counselors' responses to students' problem descriptions. *Discourse Studies* 19(2), 196-215.
3. Weiste, Tiitinen, Vehviläinen, Ruusuvoori & Laitinen (2020) Counsellors' interactional practices for facilitating group members' affiliative talk about personal experiences in group counselling. *Text & Talk* 40(4), 537-562.

Valta

Ohjattavaa kohdellaan toiminnallaan muihin vaikuttavana.

Mahdollisia vuorovaikutuskäytäntöjä esimerkiksi:

- Ohjaajat esittävät selkeitä ja kohdennettuja ehdotuksia.
- Ohjaajat kysyvät ohjattavilta ehdotuksia siten, että oletetaan taustatyötä tehdyn.
- Ohjaajat hyväksyvät ohjattavien ehdotuksia ilman että korostavat omaa auktoriteettiaan.

Kirjallisuutta:

1. Stevanovic, Valkeapää, Weiste & Lindholm (2022) Joint decision making in a mental health rehabilitation community: The impact of support workers' proposal design on client responsiveness, *Counselling Psychology Quarterly* 35(1), 129-154.
2. Tiitinen & Logren: Voimaantumisen mahdollisuuksien rakentuminen vuorovaikutuksessa välityömarkkinoiden työvalmennuksessa. Tulossa *Sosiologia*-lehdessä 4/2022.

Voimaannuttavan vuorovaikutuksen keskeiset elementit – yhdessä?

- Joskus kun yhtä ulottuvuutta vahvistetaan, niin toista heikennetään...
- Tasapainottelu, joustavuus – jokainen hetki ei voi olla eikä tarvitse olla voimaannuttava.
- Kaikki elementit voivat kuitenkin olla näkyvissä myös yhdessä ja samassa tilanteessa.
- Mitkä olisivat omassa ohjaustyössä sellaisia tilanteita, joissa kaikki kolme ulottuvuutta olisi luontevaa tuoda yhteen?

Kirjallisuutta:

1. Antaki, Young & Finlay (2002) Shaping clients' answers: departures from neutrality in care-staff interviews with people with a learning disability. *Disability & Society* 17(4), 435-455.
2. Tiitinen & Logren: Voimaantumisen mahdollisuuksien rakentuminen vuorovaikutuksessa välityömarkkinoiden työvalmennuksessa. Tulossa *Sosiologia-lehdessä* 4/2022.

Näkökulmat ohjausvuorovaikutuksesta sosiaalisena toimintana ja voimaantumisen moniulotteisena ilmiönä voivat auttaa reflektoimaan, miten ohjauskeskustelujen aikana rakennetaan voimaantumisen mahdollisuuksia.